

ในสัปดาห์ที่ 16 ระหว่างวันที่ 17 – 23 เมษายน พ.ศ. 2548 สำนักระบาดวิทยา ได้รับรายงานผู้ป่วยด้วยโรคในข่ายงานเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาที่น่าสนใจ ดังนี้

1. โรคอาหารเป็นพิษในค่ายเยาวชนอิสลามสัมพันธ์ จังหวัดกระบี่ พบผู้ป่วย 65 ราย

ในวันที่ 12 เมษายน พ.ศ. 2548 สำนักงานสาธารณสุขอำเภออ่าวลึก ได้รับแจ้งว่ามีเด็กนักเรียนจำนวน 65 ราย เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลด้วยอาการคลื่นไส้ อาเจียน บางรายมีอาการท้องเสียและปวดศีรษะร่วมด้วย เป็นผู้ป่วยใน 8 ราย ผู้ป่วยนอก 57 ราย หลังได้รับการรักษาทุกรายอาการทุเลา คณะกรรมการเฝ้าระวังควบคุมโรคฉุกเฉิน (SRRT) ของอำเภออ่าวลึกได้ออกสอบสวนและควบคุมโรคในทันที

จากการสอบสวนโรคพบว่า ระหว่างวันที่ 10 - 14 เมษายน พ.ศ. 2548 นักเรียนโรงเรียนแห่งหนึ่ง ซึ่งเป็นโรงเรียนปอเนาะ (ศาสนาอิสลาม) ตั้งอยู่หมู่ 3 ตำบลแหลมสัก อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ จัดกิจกรรมเข้าค่าย มีนักเรียนชั้นประถมศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด 140 คน กลุ่มแม่บ้านของแต่ละหมู่บ้านจะผลัดเปลี่ยนกันมาปรุงอาหารให้นักเรียนและครูรับประทานครบทั้ง 3 มื้อ ทุกวัน ในวันที่ 12 เมษายน พ.ศ. 2548 มีนักเรียนจำนวน 65 ราย ป่วยด้วยอาการปวดมวนท้อง คลื่นไส้ อาเจียน และบางรายมีอาการท้องร่วงร่วมด้วย หลังจากรับประทานอาหารมื้อเย็นประมาณ 2 - 5 ชั่วโมง อาหารที่รับประทานประกอบด้วย ปลาช่อนทอด แกงส้มปลากระพง และไข่พะโล้ ได้เข้ารับการรักษาสถานีอนามัยบ้านแหลมสัก และถูกส่งเข้ารับการรักษาคือโรงพยาบาลอ่าวลึก เก็บตัวอย่างอาหารมื้อเย็นจำนวน 3 ตัวอย่าง ทำ Rectal Swab ผู้ป่วยที่มีอาการท้องร่วง 1 ตัวอย่าง ทำ Swab อาเจียนผู้ป่วย 1 ตัวอย่าง รวมทั้งเก็บตัวอย่างน้ำดื่ม น้ำใช้ จำนวน 6 ตัวอย่าง ส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการ ให้ผลลบทุกตัวอย่าง

2. โรคอาหารเป็นพิษที่วัดแห่งหนึ่ง กรุงเทพมหานคร พบผู้ป่วยรวม 106 ราย

ในวันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2548 หลังจากได้รับแจ้งว่ามีพระภิกษุและสามเณร ป่วยด้วยอาการคลื่นไส้ อาเจียน ปวดท้อง ถ่ายเหลว และมีไข้ เข้ารับการรักษาโรงพยาบาลเลิดสินและโรงพยาบาลเมตตย์ จำนวน 106 ราย สำนักระบาดวิทยา ร่วมกับศูนย์บริการสาธารณสุข 14 แก้วสีบุญเรือน และกองควบคุมโรค สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร ได้ออกสอบสวนและควบคุมโรคในพื้นที่ทันที

จากการสอบสวนโรคพบว่า ระหว่างวันที่ 1 - 30 เมษายน พ.ศ. 2548 วัดแห่งหนึ่งในเขตสาทร ได้จัดกิจกรรมบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน มีสามเณรเข้าร่วมโครงการ 131 รูป โดยแม่ครัว 5 คน ทำหน้าที่เตรียมอาหารเข้าให้กับพระภิกษุพี่เลี้ยง 2 รูป และสามเณรในโครงการทุกรูป รวมทั้งเตรียมอาหารกลางวันและอาหารเย็นให้สามเณรทุกรูป ในวันที่ 4 เมษายน พ.ศ. 2548 หลังฉันท์วัจจัยเป็นอาหารเข้าประมาณ 4 - 13 ชั่วโมง (เฉลี่ย 8 ชั่วโมง 30 นาที) มีพระภิกษุและสามเณรจำนวน 106 รูป อายุ 7 - 60 ปี ป่วยด้วยโรคอาหารเป็นพิษ เข้ารับการรักษาโรงพยาบาล 92 ราย เป็นผู้ป่วยนอก 72 ราย ผู้ป่วยใน 20 ราย หลังได้รับการรักษาทุกรายอาการทุเลา ทีมสอบสวนโรคได้เก็บตัวอย่างอุจจาระผู้ป่วย 45 ตัวอย่าง น้ำดื่ม 2 ตัวอย่าง น้ำใช้ 2 ตัวอย่าง Swab เชียง 1 ตัวอย่าง Swab มือผู้ปรุงและผู้สัมผัสอาหาร รวม

4 ตัวอย่าง ส่งตรวจหาเชื้อก่อโรคและสารพิษที่อาจเป็นสาเหตุของการป่วยในครั้งนี้ ที่ห้องปฏิบัติการของกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ โดยไม่สามารถเก็บตัวอย่างก๊วยจ๊ับ เนื่องจากเททิ้งหมดแล้ว พบเชื้อ *Salmonella* group C ในตัวอย่างอุจจาระของสามเณร อายุ 13 ปี 1 ตัวอย่าง และพบเชื้อ *Staphylococcus aureus* จากน้ำดื่มที่แม่ครัวจัดเตรียมมาเอง 1 ตัวอย่าง จากการตรวจร่างกายผู้ประกอบอาหาร ไม่พบแผลหรือฝีหนองบริเวณมือและแขน โรงอาหารและสถานที่ประกอบอาหารมีลักษณะเป็นโรงครัวชั่วคราว มีการวางภาชนะใส่อาหารบางส่วนบนพื้นครัว ไม่มีฝาครอบอาหารที่ปรุงเสร็จแล้วและอาหารที่เหลือจากรับประทาน พร้อมนี้ทีมสอบสวนโรคได้ให้สุกศึกษาให้แก่ผู้ปรุงอาหารและเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบของวัด เรื่องการสุขาภิบาลอาหาร การสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม และเรื่องสุขวิทยาส่วนบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการล้างมือให้สะอาดก่อนสัมผัสอาหารและหลังออกจากห้องน้ำ

3. กลุ่มอาการภาวะขาดวิตามินบี 1 (โรค Beri Beri) พบผู้ป่วย 13 ราย เสียชีวิต 2 ราย

ในวันที่ 7 เมษายน พ.ศ. 2548 หลังจากได้รับแจ้งจากโรงพยาบาลศรีวิชัย 5 ว่า มีผู้ป่วยชายวัยฉกรรจ์จำนวน 11 ราย เข้ารับการรักษาด้วยอาการบวม แน่นหน้าอก และเหนื่อย สำนักโรคบาติวิทยา ร่วมกับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสาคร ได้ออกสอบสวนและควบคุมโรคในพื้นที่ในวันรุ่งขึ้น

จากการสอบสวนโรคพบว่า ในวันที่ 30 มีนาคม พ.ศ. 2548 มีลูกเรือประมง จำนวน 24 ราย เข้ารับการรักษาและตรวจร่างกายที่โรงพยาบาลศรีวิชัย 5 ในจำนวนนี้เป็นผู้ป่วย 11 ราย คิดเป็นอัตราป่วยร้อยละ 42.3 อายุ 20 - 45 ปี เป็นชาวพม่า 10 ราย ชาวไทย 1 ราย ผู้ป่วยร้อยละ 45 มีอาการบวมที่ลำตัวและแน่นหน้าอก, ร้อยละ 36 มีอาการเหนื่อย, ร้อยละ 81.8 มีอาการบวมและกดบวมที่ขา, ร้อยละ 27.3 มีอาการบวมที่อวัยวะเพศ ทุกรายมีความดันโลหิตสูง แต่ผล CBC และเกลือแร่ในเลือดปกติ นอกจากนี้ ยังตรวจพบเม็ดเลือดแดงในปัสสาวะร้อยละ 36 หัวใจโตร้อยละ 36 มีอาการ pulmonary congestion ร้อยละ 18 แพทย์รับไว้เป็นผู้ป่วยใน 3 ราย เก็บตัวอย่างซีรัมของผู้ป่วยในส่งตรวจหา serum transketolase ที่ศูนย์พิษวิทยา โรงพยาบาลรามาริบัติ ได้รับรายงานอย่างไม่เป็นทางการว่า ผู้ป่วยในทั้ง 3 รายมีอาการที่เข้าได้กับภาวะการขาดวิตามินบี 1 (โรค Beri Beri) หลังได้รับการรักษา ทุกรายอาการทุเลา

ลูกเรือประมงที่เข้ามารับการรักษาและตรวจร่างกายโรงพยาบาลศรีวิชัย 5 ทุกคนเป็นลูกเรือประมงลำเดียวกันที่ได้ออกหาปลาบริเวณอ่าวไทยและประเทศอินโดนีเซียเป็นเวลาประมาณ 17 เดือน อาหารที่รับประทานระหว่างล่องลำอยู่ในทะเลส่วนใหญ่เป็นปลาทอดกับข้าวสวย ในช่วง 5 เดือนที่ผ่านมา ลูกเรือทุกคนไม่เคยได้รับประทานผักหรือผลไม้เลย และในช่วงนั้นมีลูกเรือที่เป็นชาวพม่า 2 ราย เกิดอาการบวมทั้งตัว หายใจหอบเหนื่อย และเสียชีวิตในเวลาต่อมา ลูกเรือประมงที่เหลือจึงช่วยกันโยนศพทิ้งในทะเล หลังจากเรือประมงลำนี้ขึ้นฝั่งที่จังหวัดสมุทรสาคร ลูกเรือที่เหลือทั้งหมดอีก 24 คน จึงได้ตรวจร่างกายและเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลดังกล่าว

ภาวะการขาดวิตามินและเกลือแร่ ยังเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญ ในประชากรบางกลุ่มของประเทศที่ไม่มีโอกาสได้รับประทานอาหารประเภทผักและผลไม้เป็นระยะเวลาติดต่อกันนาน ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในกลุ่มลูกเรือประมง ที่ต้องใช้ชีวิตอยู่กลางทะเลคราวละหลาย ๆ เดือน จังหวัดที่มีประชากรกลุ่มเสี่ยงต่าง ๆ เหล่านี้ ควรมีการศึกษาวิจัย รวมทั้งดำเนินการเฝ้าระวังอย่างใกล้ชิด เพื่อทราบขนาดปัญหาและกำหนดมาตรการป้องกันควบคุมโรคที่เหมาะสมต่อไป

4. โรคไข้กาฬหลังแอ่นที่จังหวัดชลบุรี พบผู้ป่วยชาวเยอรมัน 2 ราย เสียชีวิต 1 ราย

ในวันที่ 19 เมษายน พ.ศ. 2548 ได้รับแจ้งจากโรงพยาบาลกรุงเทพ-พัทยา อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ว่ามีผู้ป่วยชาวเยอรมันเข้ารับการรักษาด้วยอาการไข้ หนาวสั่น คลื่นไส้ อาเจียน และปวดศีรษะ 2 ราย ตรวจพบเชื้อ *Neisseria meningitidis* 1 ราย อีกหนึ่งรายกำลังรอผลตรวจทางห้องปฏิบัติการ แต่เสียชีวิตแล้ว สำนักระบาดวิทยา ร่วมกับทีม SRRT ของจังหวัดชลบุรี และสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 3 ได้ตรวจสอบสวนและควบคุมโรคในพื้นที่ทันที

จากการสอบสวนโรค พบว่าผู้ป่วยทั้ง 2 ราย เป็นเพื่อนสนิทกัน มีภูมิลำเนาอยู่เมืองเวสเซลลิง ใกล้เมืองโคโลญน์ ได้เดินทางมาเที่ยวประเทศไทยพร้อมภรรยาและคณะทัวร์จากประเทศเยอรมัน ถึงท่าอากาศยานดอนเมือง ในวันที่ 2 เมษายน พ.ศ. 2548 ได้แยกกับคณะทัวร์โดยเดินทางไปพักที่โรงแรมโบตานี ซึ่งตั้งอยู่ที่ หมู่ 4 ตำบลจอมเทียน อำเภอสัตหีบ ระหว่างพักอยู่ที่จังหวัดชลบุรี ผู้ป่วยทั้งสองและภรรยาไม่เคยนอนพักบ้านชาวบ้าน ไม่เคยเที่ยวผับ แต่ได้มีโอกาสพบปะสังสรรค์ช่วงสั้น ๆ กับนักท่องเที่ยวชาวเยอรมันอื่นอีก 4 ราย ทีมสอบสวนโรคได้ประสานให้มีการตรวจร่างกายและให้ยาป้องกันโรคไข้กาฬหลังแอ่นแก่ผู้สัมผัสใกล้ชิดทุกรายแล้ว พร้อมทั้งแนะนำให้มีการเฝ้าระวังผู้สัมผัสอย่างใกล้ชิดเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 10 วัน

ผู้ป่วยรายแรก เพศชาย อายุ 56 ปี เริ่มป่วยวันที่ 9 เมษายน พ.ศ. 2548 ด้วยอาการไข้ หนาวสั่น คลื่นไส้ อาเจียน ถ่ายเหลว มีจ้ำเลือดที่บริเวณมือและแขน เข้ารับการรักษาโรงพยาบาลกรุงเทพ-พัทยา ในวันรุ่งขึ้น พบเชื้อ *Neisseria meningitidis* แพทย์วินิจฉัยเป็นโรคไข้กาฬหลังแอ่น หลังได้รับการรักษา อาการดีขึ้น ส่วนภรรยาผู้ป่วยรายนี้ปฏิเสธการรักษา และกลับประเทศเยอรมันพร้อมสามีไปแล้ว

ผู้ป่วยรายที่ 2 เพศชาย อายุ 62 ปี เริ่มมีอาการไข้ ปวดศีรษะ ในเช้าวันที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2548 ต่อมามีอาการอ่อนเพลีย ซึมลง และเสียชีวิตในตอนเที่ยงคืนของวันเดียวกัน พบเชื้อ *Neisseria meningitidis* serogroup B

